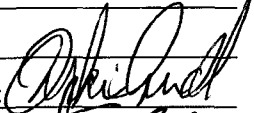

KSK-notat nr.: 63/2013 - Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Fossåa 1K AS / Fossåa kraftverk		Middelthuns gate 29
Fylke/kommune:	Oppland / Sør-Fron		Postboks 5091 Majorstua 0301 OSLO
Ansvarlig:	Øystein Grundt	Sign.: 	Telefon: 22 95 95 95 Telefaks: 22 95 90 00
Saksbehandler:	Tor Carlsen	Sign.: 	E-post: nve@nve.no Internett: www.nve.no
Dato:	18 DES 2013		Org. nr.: NO 970 205 039 MVA
Vår ref.:	NVE 201206826-42		Bankkonto: 0827 10 14156

Søknad om tillatelse til Fossåa kraftverk i Sør-Fron kommune i Oppland fylke

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	6
NVEs vurdering	13
NVEs konklusjon	18

Sammendrag

Fossåa 1K AS søker om å få konsesjon til å utnytte et fall på 420 meter i Fossåa med inntak på kote 780 og kraftstasjon på kote 450. Det er planlagt en rørgate på drøyt 5 km i nedgravd eller nedsprenget grøft med mikrotunneler gjennom knauser og åser i terrenget. Langs med traseen vil det bli etablert traktorvei eller anleggsvei med avstikkere ned til vannveien på egnede steder. Middelvannføringen i Fosså er beregnet til 904 l/s ved inntaket og det er søkt om en maksimal slukeevne på 1709 l/s og minste driftvannføring på 17 l/s. Søker har foreslått en minstevannføring på 78 l/s i sommersesongen og ingenting i vintersesongen. Kraftverket vil ha en installert effekt på 5,49 MW og skal etter planen produsere 17,2 GWh i et middels år. Søknaden foreligger med alternative utbyggingsløsninger hvor noen av disse medfører kortere berørt strekning og lavere produksjon.

Sør-Fron kommune er positiv til prosjektet. Fylkesmannen i Oppland har innsigelse til prosjektet etter alternativ 1A og 1B og frarår en utbygging etter alternativ 2 og 1C. Oppland fylkeskommune har innsigelse til prosjektet inntil det er utført undersøkelser av kulturminner etter kulturminneloven § 9. Under forutsetning av at undersøkelser vil bli utført vil de ikke motsette seg en utbygging etter alternativ 2. De vil fraråde en utbygging etter alternativ 1A og 1B. Forum for Natur og Friluftsliv har med støtte fra Norges Jeger og Fiskerforbund Oppland, Oppland orienteringskrets, DNT Gjøvik og omegn, Naturvernforbundet i Oppland, Vestoppland krets av Norges Speiderforbund, Gudbrandsdal krets av Norges Speiderforbund og Norsk Ornitologisk Forening Oppland gått i mot prosjektet. Organisasjonene Laugens venner og Vern Nedre Otta går imot prosjektet. Samarbeidsrådet for

Biologisk mangfold har sammen med Den Norske Turistforening og Naturvernforbundet gått imot prosjektet og mener en utbygging vil være i strid med naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

En utbygging etter omsøkt alternativ 1A vil gi om lag 17,2 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon i et middels år forutsatt at det kun slippes minstevannføring på størrelse med alminnelig lavvannføring i sommersesongen. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene har NVE klarert om lag 1,9 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

I vedtaket har NVE lagt vekt på virkningene Fossåa kraftverk vil ha for både naturmiljø og landskap. NVE mener at en utbygging av Fossåa kraftverk vil påvirke et bekkekløftmiljø som har nasjonal verdi. NVE vurderer påvirkningen av bekkekløftmiljøet til å være i strid med naturmangfoldloven § 4 og til å være i strid med Olje og energidepartementets retningslinjer. NVE har også lagt vekt på at Fossåa kraftverk vil ha store negative virkninger på landskapet. NVE mener at en utbygging etter omsøkt plan vil medføre store inngrep i et stølsområde og friluftslivområde med sårbart landskap. NVE mener også at det i deler av området er stor fare for skred og ras som tilsier at store arealer må sikres under byggearbeidene. Søker har skissert en del alternative utbyggingsplaner og avbøtende tiltak, men NVE vurderer alle disse alternativene til å ha store negative konsekvenser for landskap og miljø.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Fossåa kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Fossåa 1K AS, datert 27.11.2012:

Fossåa kraftverk – Søknad om konsesjon

Fossåa 1K AS, ønsker å utnytte fallet i Fossåa i Sør-Fron kommune i Oppland fylke, til produksjon av elektrisk kraft, og søker derfor om konsesjon i hht følgende regelverk:

1. Etter vannressursloven, jfr. § 8 om tillatelse til:

- å bygge kraftstasjon og nødvendige hjelpeanlegg
- å ta i bruk minstevannføring til kraftproduksjon om vinteren

2. Etter energiloven om tillatelse til:

- bygging og drift av kraftverket, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.

Fossåa kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Hovedalter nativ 1A	Alternativ 1B	Alternativ 1C	Alternativ 2
Nedbørfelt	km ²	58	58	58	58
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	28,5	28,5	28,5	28,5
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	16	16	16	16
Middelvannføring	l/s	904	904	904	904
Alminnelig lavvannføring	l/s	78	78	78	78
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	313	313	313	313
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	22	22	22	22
KRAFTVERK					
Inntak	moh.	870	870	870	870
Avløp	moh.	450	450	475	575
Lengde på berørt elvestrekning	m	4400	4400	4000	2950
Brutto fallhøyde	m	420	420	395	295
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,919	0,921	0,881	0,661
Slukeevne, maks	l/s	1709	1709	1781	2368
Minste driftsvannføring	l/s	17	17	18	24
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	78	78	78	78
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	0	0	22	0
Tilløpsrør, diameter	mm	1000	1000	1100	1200
Tilløpsrør, lengde	m	5029	4416	4332	3230
Installert effekt, maks	MW	5,49	5,49	5,49	5,49
Brukstid	timer	3161	3174	3033	2417
PRODUKSJON					
Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	5,6	5,6	5,2	3,6
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	11,6	11,7	11,5	9,7
Produksjon, årlig middel	GWh	17,2	17,4	16,6	13,2
ØKONOMI					
Utbyggingskostnad	mill.kr	66,2	67,2	67,6	53,1
Utbyggingspris	kr/kWh	3,85	3,87	4,06	4,01

Fossåa kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR

Ytelse	MVA	5,49
Spenning	kV	6,6

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	6,3
Omsetning	kV/kV	6,6/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	m	1300
Nominell spenning	kV	22
		jordkabel

Om søker

Fossåa 1K AS er et selskap bestående av 21 grunneiere og fallrettshavere i Fossåa.

Beskrivelse av området

Fossåa ligger i Sør-Fron kommune i Oppland fylke og er et sidevassdrag på sørsiden av Lågen 5-6 km sør for Hundorp. Fossåa har utspring i heiområdene mellom Gålåvatnet og Gausdal. I øvre deler av dalføret ligger stølsområdet Sveiphuslykkja. Dalføret i Fossåa-dalen er relativt bratt, skogkledd bortsett fra randsoner nederst som har flere gårdsbruk. Hele området er del av et bekkekløftsystem sammen med sidedaler som Steinåa og Skikju. Elvedalen er øverst preget av et bratt sørberg, mens sørsiden er litt mindre bratt og gjennomgående skogkledd. Løsmassekartet viser tykkere lag med løsmasser oppe på stølsvidda, mindre løsmasser i øvre del av elvedalen, og så igjen med tykkere lag med løsmasser i midtre og nedre deler av området.

Teknisk plan

Inntak

Det er planlagt en demning lagt rett ved stolene på Sveiphuslykkja ca. kote 870 moh. Den vil bli bygd som en betongdam med total høyde på maks 5 m, og med en lengde på ca. 30 m. Inntaket vil bli konstruert som en integrert del av demningen med inntaksrist, inntakskonus og en stengningsanordning.

Vannvei

Det foreligger fire alternative traseer for rørgata: 1A, 1B, 1C og 2. Traseen er lik for de fire alternativene i øvre del. Her vil traseen gå i undulerende sideskrånende terreng i fjellbjørkeskog fra Sveiphuslykkja til Kolltjønnbekken forbi Hovdliætrin. Det er planlagt å bore en rekke små tunneler gjennom forhøyningene og å fylle ut forsenkningene med løsmasser. I søknaden er det skissert to slike tunneler, men på befaring med NVE ble det presentert behov for nye små tunneler. I øvre deler av rørgata er det planlagt å legge GRP-rør. Ved Kolltjønnbekken vil traseen enten gå ned en bratt åsrygg sørvest for bekken for så å krysse bekken i nedre del. Dette gjelder alternativ 2 og alternativ 1B. I alternativ 1A og 1C krysser rørgatetraseen Kolltjønnbekken i øvre deler og ligger på høyere koter langs ryggen ved Rundhaugen før den går ned mot sine respektive alternativer for kraftstasjonsplassering. Det er planlagt duktile støpejernsrør i nedre deler av rørgatetraseen.

Det vil bli nødvendig med sprengning på den øverste 75 % av strekningen da det er tynt morenedekke i området.

Kraftstasjon

Det foreligger tre alternative planer for plassering av kraftstasjon. Utbyggingsalternativ 1A og 1B har samme kraftstasjonsplassering på kote 450. Alternativ 1C ligger på kote 475 og alternativ 2 ligger på kote 575. Kraftstasjonen får et solid fundament av betong, og overbygget vil bli bygd av stål eller betong, og med fasader av betong, tre og glass. Denne type maskininstallasjon og størrelse krever et kraftstasjonsbygg på ca. 200 m², samt et parkeringsareal på minst 0,5 da. I tillegg vil det være et behov for avløpskanal og trafokiosk, så totalt arealbehov anslås til minimum 1 da.

Nettilknytning

Områdekonsesjonær Gudbrandsdal Energi har ei 22 kV forsyningslinje opp gjennom dalen og nærmeste tilknytningspunkt ligger på Hovdli ca. 1300 meter fra stasjonen ved alternativ 1A og 1B. Tilknytning til denne linja er planlagt med nedgravd kabel langs eksisterende vei fra kraftstasjonsplassering 1A og 1B til Hovdli.

For alternativ 1C er det beskrevet tre alternativer for tilknytning. Med det prefererte veialternativet kan kablen legges langs veien ned til brua og deretter følge den gamle veien opp til tilknytningspunktet slik som for alternativ 1A og B. Alternativt kan kablen også følge rørgata opp til skogsveien for deretter å følge denne helt frem til tilknytningspunktet. For det andre og øvre veialternativet for alternativ 1C vil kablen bli lagt langsetter den nye veien opp til eksisterende skogsvei og deretter følge denne helt frem til tilknytningspunktet.

For alternativ 2 er ikke nettilknytning beskrevet nærmere.

Veier

Det vil bli laget en permanent traktorvei ca. 2 km langs rørgata helt frem til Hovdlisætra. Ved de borede mikrotunnelene vil veien bli lagt i en sving rundt åsene med avstikkere ned til riggområdene. Denne vil bli brukt som anleggsvei for legging av rørgata samt som stølsvei til Hovdlisætra for ettertiden. Veien vil da bli en klasse 7 traktorvei. For hovedalternativ 1a vil det fra Hovdlisætra og ned lia bli laget en 3 km provisorisk anleggsvei i rørgatetraseen.

For hovedalternativ 1b, benytter man eksisterende skogsvei fra stasjonen og ca. 1,6 km oppover til det bratte partiet. I det bratte partiet må man benytte en spesiell Mensimuck gravemaskin og en vaiervinsj for å komme til med arbeidene.

Det eksisterer bilvei helt frem til planlagt kraftstasjonsområde 1C og 1B.

Det er skissert to alternative adkomstveier til kraftstasjonsplassering 1C, hvorav den foretrukne traseen går fra brua over Fossåa og følger sørsiden av elva til kraftstasjonen. Det er skissert en alternativ løsning med vei opp til skogsveien midt i lia. I følge søknaden skisseres dette alternativet «*i fall man er redd den nedre veien kommer for nær selve elveleiet.*»

For alternativ 2 er ikke veiforbindelse til kraftstasjonen beskrevet nærmere i søknaden.

Massetak og deponi

Søknaden skisserer at det i forbindelse med utgravingen av rørgata vil bli gravd opp cirka 10 000 m³ med løsmasser. De antar at det blir nødvendig med sprengning på 75 % av strekningen. Totale gravemasser blir da totalt ca. 14 000 m³ masser i følge søknaden. Dersom noe av dette knuses, kan ca.

halvparten av dette bli benyttet for tilbake-, om- og overfylling av rørgata. Til omfylling av rørgata trenger man i følge søknaden ca. 7500 m³. Overskytende sprengmasser er beskrevet deponert i dalsøkkene på den øvre delen av rørtraseen da det vil kunne hjelpe til med avvinklingene for rørlaggingen. Det er også beskrevet deponering nede ved kraftstasjonen både som rigg-, snu- og parkeringsplass ved stasjonen, samt for fremtidig salg.

Arealbruk

I søknaden er arealbehovet beregnet til ca 101 dekar i anleggsfasen og ca 17 dekar permanent.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Området er avsatt som LNF-område i kommuneplanen.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse.

Søknaden om Fossåa kraftverk er blitt behandlet og vurdert i sammenheng med 15 andre søknader med forbindelse til det samme vassdraget. Søknadene var fordelt på Lesja, Vågå, Dovre, Skjåk, Sel, Nord- og Sør-Fron, Gausdal, Ringeby og Øyer kommuner. Fire søknader ble avsluttet før pakken ble sendt på høring. Dette gjaldt søknadene om Fagerliåe, Benna, Steinåa og Randsverk kraftverk. Fossåa var en av ti saker ble sendt ut på høring samtidig med ønske om at høringsparter skulle uttale seg til hver søknad for seg, men også komme med en vurdering av samlet belastning. To saker hadde allerede vært ute på høring tidligere, men var naturlig å inkludere i pakken og i en samlet vurdering av småkraftverk i vassdraget. Dette gjaldt søknadene om Øla kraftverk og Einbugga kraftverk. NVE har befart de tolv kraftverkene i perioden 21.5.13 - 27.6.13.

NVE var på befaring av Fossåa den 22.5.2013 sammen med representanter for søker, kommunen, Fylkesmannen, Oppland fylkeskommune, Laugens venner, Vern Nedre Otta, Naturvernforbundet Oppland og FNF Oppland. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av saksbehandler. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Sør-Fron kommune konkluderer i sitt brev av 19.4.2013 med følgende:

«Næringsutvalget i Sør-Fron kommune er svært positiv til at det blir gitt konsesjon til Fossåa IK AS til et nytt kraftverk i Fossåa. Primært anbefales alternativ 1.»

Fylkesmannen i Oppland oppsummerer sin uttalelse den 5.4.2013 med følgende:

«Fylkesmannen fremmer innsigelse til at det gis konsesjon for den omsøkte utbyggingen av Fossåa etter hovedalternativene 1a og 1b på grunn av utbyggingens virkning på naturtyper av nasjonal verdi og fordi den truer en forekomst av den sterkt truede arten sumpaniskjuka.»

Fylkesmannen kan akseptere en utbygging etter alternativ 2. Dette alternativet bevarer naturtypen bekkekloft og den sterkt truede arten sumpaniskjuka. Ved en ev. konsesjon, må det stilles følgende vilkår:

- Slipp av minstevannføring forbi inntaksdammen på 0,300 m³/sek i perioden 01.05 – 30.09 og 0,078 m³/sek i perioden 01.10 - 30.04.
- Etablering av omløpsventil som sikrer jevn vannføring nedstrøms kraftverket ved driftsavbrudd.
- Krav til restaurering og istandsetting etter fysiske inngrep i forbindelse med anleggsarbeider, som veger, riggområde og massetipper.
- Anleggsarbeid skal ikke gjennomføres i perioden 15.02 – 15.08, eller nærmere enn 500 m fra hekkelokaliteten for fjellvåk i perioden 01.04 – 01.07.
- Hjemmel til å pålegge utbygger å utrede og gjennomføre biotopiltak på hele den strekningen som berøres av utbyggingen.
- Standard naturforvaltningsvilkår.
- Hjemmel til å pålegge undersøkelser/overvåking av vannkvalitet og begroing.
- Der rørgatetrasé berører dyrket mark må berørt areal tilbakeføres til dyrket mark ved avslutning av anlegget. Rørgate over dyrket mark må legges minimum 1,2 m dypt.
- Det forutsettes at omsøkt slukeevne fastsettes som maksimal tillatt slukeevne i en evt. tillatelse.

Fylkesmannen har også innsigelse til en utbygging etter alternativ 2, dersom vilkårene over ikke ivaretas. Bakgrunnen for innsigelsen er forutsetningene i vannforskriften § 12.

Innsigelsene er fremmet med hjemmel i vannressursloven § 24.»

Oppland fylkeskommune vedtok følgende den 18.4.2013

«1. Fylkesutvalget har innsigelse til søknad om konsesjon for Fossåa kraftverk i Sør-Fron kommune inntil undersøkelsesplikten jf. kulturminnelovens § 9 er oppfylt, og tiltakets forhold til automatisk fredete kulturminner er avklart

2. Under forutsetning av at første punkt er oppfylt vil ikke Fylkesutvalget motsette seg at det blir gitt konsesjon til bygging av Fossåa kraftverk alternativ 2. Derimot vil en utbygging av hovedalternativene kunne skade en verdifull lokalitet med gråor- heggeskog og den sterkt truede arten Sumpaniskjuka og frarår ut i fra det en utbygging av Fossåa kraftverk av alternativ 1a og 1b.

Ved en utbygging av alternativ 2 forutsetter fylkesutvalget følgende krav til avbøtende tiltak:

- Det må bli krav om minstevannføring vinterstid på strekningen, og vi forutsetter at det utredes og fastsettes en minstevannføring vinterstid som er stor nok til å ivareta hensynet til fisk og bunndyr.
- Minstevannføringen må økes sommerstid ut i fra hensynet til friluftsliv på den øvre strekningen, og vi forutsetter at ny sommervannføring utredes og fastsettes.
- Standard naturforvaltningsvilkår.

Dersom vilkårene ikke blir tatt inn i konsesjonen fremmer fylkesutvalget innsigelse med hjemmel i vannressurslovens § 24, og begrunnes med hensynet til vannforskriftens § 12.»

I saksframlegget står blant annet følgende:

«Området ved den planlagte inntaksdammen er lett tilgjengelig og ligger like ved et par sætrer. Strekningen forbi sætrene og et stykke nedover forbi den planlagte dammen er en attraktiv strekning for fritidsfiske, og friluftslivet vil bli negativt berørt med en inntaksdam der.»

Direktoratet for mineralforvaltning har i sitt brev av 18. april 2013 ingen merknader til søknaden.

Statens Vegvesen Region øst har i sitt brev av 5.4.2013 ingen merknader til søknaden.

Vern Nedre Otta skriver følgende i sitt brev av 11.4.2013:

«Med hensyn til Naturmangfoldloven og føre-var prinsippet, bes alle planlagte småkraftverk skrinlegges.

Fossåa, Sør-Fron, er del av et større bekkekløftsystem; Steinåa-Fossåa. Her er det 4 registrerte lokaliteter med verdifulle naturtyper innen prosjektområdet: Gammel barskog, bekkekløft og bergvegg, Gråor-heggeskog, og bekkekløft og bergvegg. De rødlistede artene sumpaniskjuka, dalfiol, flatrugg, gryntjafs, gubbeskjegg, harekjuka, huldregras, hvithodenål, olivenlav, rimnål og sprikeskjegg (alle NT) er registrert i området. Strandsnipe (NT) og fossekall hekker sannsynlig med regiontypisk tetthet. Hele området har nasjonal verdi (5-6 poeng) og må ha høy oppmerksomhet og vern innen norsk naturforvaltning. Utbygginga vil føre til minke vassføring over ein strekning på 4400 m i elva, noe som er helt katastrofalt for økosystemet. I tillegg kommer alle ødeleggelser under byggeperioden.»

Laugens venner skriver følgende i sin uttalelse av 15.4.2013:

«Viktige naturtyper som Oppland har et spesielt nasjonalt og til dels internasjonalt ansvar for å ta vare på er bekkekløfter i Gudbrandsdalen, flommarker langs Lågen og Ottaelva. I bekkekløftene finnes fosserøyksoner med tilhørende arter, der den såkalte "huldrefloraen" er unik i landet.

Skikju-Fossåa-Steinåa danner et større og stedvis dypt bekkekløft-system. Her er store biomangfold-verdier knyttet til trang, skyggefull kløft med grovvokst gråorskog langs elva, dessuten også til rik, solvendt låguriskog/hagemarkskog med osp-bjørk og gran. Naturverdiene er samlet sett meget store (over middels store selv i Gudbrandsdalssammenheng), og lokaliteten vurderes som nasjonalt verdifullt -verdi 5. Hele den indre delen av Fossåa kan best beskrives som en tidligere hardt plukkhogd naturskog. Det ble funnet flere rødlistearter i området, bl.a. flatrugg (NT) og spredte funn av rimnål (NT). Karplantefloraen er meget rik. Av rødlistearter ble det funnet dalfiol (NT), huldregras (NT), olivenlav (VU) og sumpaniskjuka (EN) på ei halvdød selje i kanten mot enga i nordøst. Lokaliteten er en meget rik, velutviklet gråor-heggeskog med gammelskogpreg med grove dimensjoner og død ved (naturtypeverdi A.). Samme tre hadde også skjellkjuka, som også fantes på en meget grov hegg like ved tilsier B-verdi, men med funn av EN-arten aniskjuka settes verdien opp til A – svært viktig. Når det gjelder elvefugler hekker strandsnipe og fossekall med regionstypiske tettheter. De nedre deler av elvedalen er passende livsmiljø for vintererle, ny rødlisteart – gubbeskjegg (NT). En utbygging etter alternativ 1a og 1b vil komme vil true eksistensen til sumpaniskjuka og dermed i konflikt med naturmangfoldsloven

§§4 og 5. Dessuten har Fossåa en bestand av aure som gir muligheter for fiske. Det er også registrert hekking av kongeørn og fjellvåk i området

«Dette vassdraget fra fjell til dal har så mange naturverdier at det ikke bør gir konsesjon til kraftutbygging etter noen av de omsøkte alternativene.»

FNF Oppland skriver følgende i sin uttalelse av 19.4.2013: (brevet er støttet av Norges Jeger og Fiskerforbund Oppland, Oppland orienteringskrets, DNT Gjøvik og omegn, Naturvernforbundet i Oppland, Vestoppland krets av Norges Speiderforbund, Gudbrandsdal krets av Norges Speiderforbund og Norsk Ornitologisk Forening Oppland)

«Vi går imot planene om utbygging av disse 10 småkraftverkene i Gudbrandsdalslågens sideelver. Vi viser til Fylkesmannen i Oppland sitt forslag om helhetlig vurdering av Gudbrandsdalslågen med sideelver, og mener at de gjenværende urørte delene må vernes ved en ny supplering av verneplanen/omlegging av samlet plan.»

Fossåa, Sør-Fron, er del av et større bekkekløftsystem; Steinåa-Fossåa. Her er det 4 registrerte lokaliteter med verdifulle naturtyper innen prosjektområdet: Gammel barskog (Verdi B), Bekkekløft og bergvegg (Verdi C), Gråor-heggeskog (verdi A), og Bekkekløft og bergvegg (Verdi B). De rødlistede artene sumpaniskjuke (EN), dalfiol, flatrugg, gryntjafs, gubbeskjegg, harekjuke, huldregras, hvithodenål, olivenlav, rinnål og sprikeskjegg (alle NT) er registrert i området. Strandsnipe (NT) og fossekall hekker sannsynlig med regiontypisk tetthet. Hele området har nasjonal verdi (5-6 poeng) og må ha høy oppmerksomhet og vern innen norsk naturforvaltning. Utbygginga vil føre til redusert vassføring over en strekning på 4400 m i elva, noe som kan svært negative konsekvenser for økosystemet.»

SABIMA, NJFF, DNT og Naturvernforbundet skriver i sin felles høringsuttalelse om samlet belastning den 19.4.2013:

«Vi peker på de godt kartlagte og store naturverdiene i hele det sammenhengende elvedalssystemet til Gudbrandsdalslågen med sine sideelver. Ikke minst Vinstra-komplekset, som er et av de viktigste og mest intakte elvekløftområdene i Norge (og Europa), med en konsentrasjon av denne typen naturverdier som er unik i internasjonal målestokk. Her er også flere rødlistearter og verdifulle naturtyper, og Norge har et internasjonalt ansvar for å ta vare på disse unike verdiene. Vi mener derfor at søknader om vannkraft i dette området må behandles etter en meget streng tolking av Naturmangfoldloven §§ 4, 5 og 10. Det må i tillegg stilles strenge krav til godt kunnskapsgrunnlag og gode faglige vurderinger av påvirkningen på annet biologisk mangfold og naturverdier. Vi mener også at områdets store verdi for friluftsliv og turisme må vektlegges sterkt i vurderingene.»

SABIMA, DNT og Naturvernforbundet skriver i sin felles høringsuttalelse den 19.4.2013:

«Deler av Fossåas bekkekløft er vurdert som svært viktig (naturtypeverdi A) og der er også tre andre registrerte naturtypelokaliteter som vil bli berørt. I BioFokus' bekkekløfterapport ble Steinåa-Fossåa gitt en samlet verdi 5, som er svært høyt. Steinåa-Fossåa bekkekløftlokalitet berører både viktige naturverdier, i tillegg til at bekkekløftsystemet er et av de mest verdifulle. Vi mener derfor at verdiene i dette området er alt for store for at det skal være mulig å gi konsesjon for vannkraftutbygging. På side 4 i biomangfoldrapporten står det at denne bekkekløften er 'regiontypisk'. Da dette er midt i kjerneområdet for bekkekløfter i Nord Europa, så er det ikke forminskende verdi i å være 'regiontypisk' heller omvendt. Det ligger en stor verdi i at Fossåa er regiontypisk! Det står dog videre at 'Størst naturfaglig verdi har nok selve Fossåa som uregulert elv, i tillegg til arealer med gjestående naturskog innen

nedbørsfeltet som huser flere rødlistearter (karplanter, lav og sopp). Dette er vi er helt enige i. Den største naturfaglige verdien ligger i helheten. Man bør ikke vurdere denne bekkekløften isolert, men se hele bekkekløft-systemet under et. Det er registrert dalfiol, flatragg, gryntjafs, gubbeskjegg, harekjuke, huldregras, hvithodenål, olivenlav, rimnål og sprikeskjegg (alle NT) er i området, og i gråor-heggeskogen som er vist som område 3, figur 21, i biomangfoldrapporten, er det blant annet funnet sumpaniskjuke (EN), som har gitt området naturtypeverdi A. Det ville være i strid med naturmangfoldloven § 4 og 5 å tillate inngrep som vil påvirke dette området negativt. Slik vi tolker beskrivelsen av alternativ 2 i søknaden ville 'område 3' unngå slike inngrep hvis det bli gitt konsesjon etter alternativ 2, med kraftstasjon på kote 575. Vi mener derfor at om det, til tross for de store naturverdiene knyttet til hele denne bekkekløften, gis konsesjon så må det hvert fall bli til alternativ 2 i søknaden. Dette er i tråd med FM Opplands innsigelse om utbygging etter alternativene 1a og 1b. I tilfelle det blir gitt konsesjon er det viktig å sørge for at det blir tilstrekkelig vannføring ved bunnen av juvet. Der er et svakt utviklet fosserøyksamfunn helt nederst, ovenfor hvor kraftstasjonen vil bli plassert. Redusert vannføring vil påvirke naturen der. Vi oppfordrer også NVE til å se på mulighetene for at det, i tilfellet at det gis konsesjon, foreslås en endring slik at rørgaten legges langs den gamle veien (som man på bildene i søknaden ser allerede er restaurert).

Fossåa IK svarer på høringsuttalelsene i e-post av 15.5.2013. Nedenfor er det gjengitt utdrag fra svarene til hver høringspart:

Fylkesmannen:

«Utbygger har allerede vurdert alle disse tiltakene og utbygger kan leve med disse, men spesielt vil pålagt minstevannføring om sommeren med 5-persentil redusere produksjonen betydelig. Restriksjonene for byggetidene gjør det også vanskeligere å gjennomføre dette krevende prosjektet på en rasjonell måte. Prosjektet er fortsatt realiserbart, men dersom alle disse kravene kommer til, vil prosjektet bli noe svakere og man må skyte inn mer egenkapital for å kunne fullfinansiere prosjektet. Det er dessverre ikke sikkert at alle de lokale bøndene kan være med på det og de blir da stående igjen med kun fallrettsleien.»

Fylkeskommunen:

«Utbygger anser at det ikke er automatisk fredede kulturminner innen influensområdet og vi vil på vanlig måte stoppe arbeidene og undersøke nærmere dersom slike oppdages.»

Vern Nedre Otta

«Denne høringsuttalelsen er gjort av en særinteresseorganisasjon som er prinsipielt imot all vannkraftutbygging, og for å rettferdiggjøre sitt syn ramser opp alle disse kjente motargumentene som vi har hørt så mange ganger tidligere. VNO har heller ikke tatt seg bryet med å kommentere opp mot de to alternativene, men bare foreslått å 'skrinlegge alle planlagte småkraftverk'. Utbygger ser ingen hensikt i å kommentere dette spesielt, men vi vil vise til at vi imøtekommer de andre konstruktive horingene med konkrete forslag til løsninger for å unngå unødvendige belastninger med denne utbyggingen.»

Laugens venner

«LV er også en særinteresseorganisasjon som er opptatt av spesielle naturtyper og mener at en utbygging 'sannsynligvis vil ha negativ virkning på den økologiske tilstanden i vassdraget'. LV påpeker videre at skadevirkningene nok kan til en viss grad reduseres ved avbøtende tiltak. De foreslår derfor 'tilstrekkelig minstevannføring forbi dammen og etablering av

omløpsventil...'. Utbygger har allerede akseptert deres forslag under kommentarene til Fylkesmannen og vi kan dermed konstatere at også enkelte naturvernforeninger kan akseptere en utbygging i Fossåa.»

Forum for Natur og Friluftsliv

«FLOP er en tredje særinteresseorganisasjon som starter høringsuttalelsen med å gå prinsipielt mot alle 10 småkraftplanene og forslår en varig verning. FLOP signaliserer allerede med dette sin generelle holdning til alle utbyggingene og hele uttalelsen må derfor sees i lyset av det. På grunn av FLOP sin generelle holdning til disse utbyggingene har FLOP ikke differensiert sin uttalelse i fht at vi har to alternativer og eventuelle forskjeller mellom disse. Med kun relativt løse påstander og generelle kommentarer ser vi ingen grunn til å kommentere nærmere denne uttalelsen, men henviser til revidert hovedløsning under hvor det mest sårbare område blir unngått.»

SABIMA, DNT og Naturvernforbundet

«STJN er en fjerde særinteresseorganisasjon som i sin høringsuttalelse kommer med svært mange påstander med generelle henvisninger til lovverk og enkeltrapporter som det er vanskelig å kommentere spesielt, og vi kan vel bare kommentere at dette reflekterer følelser og generell motstand mot all kraftutbygging. STJN påstår at nytten er lav pga at dette er mest sommerkraft. Det er riktig at dette er mest sommerkraft, men Fossåa har dog et potensiale på rundt 5 GWh vinterkraft. Utbygger vil dog bemerke at Norge nå er tilknyttet Europa med mange sjøkabler og flere vil komme. I 2010 var årsproduksjonen bare 110 TWh i Norge og da hadde vi import, mens i 2011 var årsproduksjonen 140 TWh og da med en betydelig eksport. Følgelig er det mulig å eksportere all flomkraft fra småkraftverk i Norge. Dette er kraft som kan erstatte sterkt forurensende kullkraftverk i Europa og er derfor med på å redusere (eller redusere økningen) av CO₂ produksjonen i Europa. Med et slikt samspill kan også de store magasin kraftverkene raskere bygge opp igjen magasinene sine ved at vi deler av året produserer på elvekraftverk. STJN hevder at disse småkraftutbyggingene vil ødelegge for friluftsliv og turisme. Dette er sterkt overdrevet da sårene etter en småkraftutbygging bare er lokalt og vil gro igjen etter relativt få år. Utbygger er sterkt tvilende til påstanden om at reduksjonen i inntektene fra turisme er større enn verdiskapningen av hvert enkelt småkraftverk. Og spesielt for Fossåa, som ligger bortgjemt til og med en verdiskapning på ca 8 mill kr hvert år. Det kan bemerkes at NVF ikke har kvantifisert noe av dette og det blir derfor udokumenterte påstander som det ikke kan tas hensyn til. Et annet poeng som ikke har vært diskutert blant miljøorganisasjoner, er hvor riktig det er i en global sammenheng å promotere turisme med forbruk av fossile energikilder med tilhørende CO₂ utslipp i stedet for å utnytte vannkraft til produksjon av ny fornybar energi.»

Generelt

«Med bakgrunn i de innkomne kommentarer synes det å være generelt stor motstand mot hovedalternativet da dette hevdes å berøre et sårbart område. Utbyggerne stiller noen spørsmål til dette da deler av nettopp dette området ofte er utsatt for store jord- og steinras fra sidene som til tider totalt forandrer løpet og elvebunnen. Slike ras tar da gjerne med seg all skogen over større partier og stopper først nede i selve elva. Her blir det gjerne en kunstig demning og drastiske endringer av forholdene når slikt skjer. Slike vil bli synlig på befaringen og bør også vurderes som en sterkt verdireducerende faktor ved endelig avveining hos NVE.»

Tilleggsopplysninger

Søker lanserte et nytt alternativ for befaring og som svar på høringsuttalelsene. Dette er angitt som alternativ 1C. Alternativet ble sendt til alle parter som hadde kommet med uttalelser i høringsrunden.

Fylkesmannen i Oppland oppsummerer sin tilleggsuttalelse den 24.9.2013 med følgende:

«Fylkesmannen fastholder sin innsigelse til at det gis konsesjon for den omsøkte utbyggingen av Fossåa etter alt. 1A og 1B. På bakgrunn av konflikten knyttet til det helhetlige og nasjonalt verdifulle elve-og bekkekløftøkosystemet Fossåa og de store naturinngrepene med betydelige negative konsekvenser for landskapet, vil Fylkesmannen frarå en utbygging etter alt. 2 og 1C. Av de to siste alternativene er alt. 1C minst konfliktfylt, og dette alternativet er derfor å foretrekke dersom det skulle bli gitt konsesjon for utbygging.»

Fylkesmannen kommer i samme brev med utfyllende kommentarer til alternativene 1A, 1B og 2:

«For alle alternativene gjelder at naturinngrepet er mer omfattende i øvre del enn det vi tidligere har vært klar over og av det som framkommer i vår tidligere uttalelse. Særlig gjelder dette den planlagte rørgata i øvre del ned til Hovdlisætra og selve inntaksdammen. På denne strekningen vil bredden på rørgata kunne bli opptil 40m. Konsekvensene for landskapet blir mer negative enn beskrevet i søknaden og i vår tidligere uttalelse. Her vil avbøtende tiltak være å borre flere og lengre strekninger enn lagt til grunn i søknaden. Naturinngrepet med rørgate og atkomstveg til kraftstasjon ved alt. 2 vil også bli store og omfattende med store tekniske utfordringer i et bratt terreng med stor jordrasfare. Også her vil et avbøtende tiltak være å bygge rørgate i tunnel i fjellet ned til kraftstasjonen.»

Innsigelser

Fylkesmannen i Oppland og Oppland fylkeskommune hadde innsigelser til flere av prosjektene i pakka. Innsigelsesmøte ble avholdt med Fylkesmannen i Oppland og Oppland fylkeskommune den 18.6.13. Fylkesmannen opprettholdt sin innsigelse til søknadene om Mosåa, Brynsåa, Fossåa, Skåbyggja, og Einbugga kraftverk. Fylkeskommunen opprettholdt sin innsigelse til søknadene om Einbugga, Skåbyggja, Hinøgla og Fossåa kraftverk.

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 58 km² ved inntaket og middelvannføringen er beregnet til 0,904 m³/s. Effektiv innsjøprosent er på 1,6 % og nedbørfeltet har ingen breandel. Avrenningen varierer fra år til år med dominerende vårflo. Laveste vannføring opptrer gjerne sent på vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 313 og 22 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 78 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er for hovdealternativet planlagt til 1,7 m³/s og minste driftsvannføring 0,017 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 78 l/s i perioden 01.05. til 30.09.. Ifølge søknaden vil dette medføre at 72 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

Med en maksimal slukeevne tilsvarende 189 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på 78 l/s i perioden 01.05. til 30.09., vil dette gi en restvannføring på ca. 253 l/s rett nedstrøms inntaket som et gjennomsnitt over året. Dette vil nesten utelukkende komme i flomperioder. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 47 dager i et middels vått år. I 11 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 171 l/s ved kraftstasjonen.

NVE mener at det omsøkte benyttede vannmengden er svært høy og vil frata vassdraget størsteparten av dets naturlige vannføringsdynamikk.

Produksjon og kostnader

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger.

Pakkebehandling og samlet belastning

NVE vurderer de tolv sakene i pakka både individuelt og med hensyn på sumvirkninger. Gudbrandsdalslågen er et område med stor nasjonal og internasjonal viktighet for bekkekløfter. Bekkekløfter har vært et gjennomgående tema som angår ni av tolv saker. Dermed har det vært nødvendig i henhold til naturmangfoldloven § 10 å vurdere temaet samlet belastning.

NVE vurderer at for andre temaer som for eksempel landskap, fossefall, villrein og storaure er den geografiske spredningen så stor at det ikke har vært naturlig å diskutere samlet belastning for de tolv sakene samlet.

Naturmangfold

Gudbrandsdalen er den klassiske bekkekløftregionen i Norge. En bekkekløft er en v-dal eller et gjel som går ned i fast fjell. Utforming og størrelse kan variere betraktelig, men ofte renner det en bekk eller elv gjennom den. Norge har et internasjonalt ansvar for bekkekløfter, og forvaltningen skal være spesielt oppmerksom på den rødlistede naturtypen kontinentale skogsbekkekløfter. Grunnen til at Norge har et særskilt ansvar for å ta vare på bekkekløfter er at dette er leveområde for en rekke spesialiserte arter av planter, sopp og dyr. Trange daler og gjel har lite direkte solinnstråling og miljøet blir mer fuktig enn i området rundt. Elva vil være viktig for fuktigheten i kløfta, spesielt i områder hvor elva går i fosser eller stryk hvor vann vil sprute over vegetasjon i kantsonen. I Gudbrandsdalens hoveddalføre skjærer mange av kløftene seg dypt ned i dalsidene, og faller ned mot Lågen omgitt av kulturlandskap. Bekkekløftene i Gudbrandsdalen er særlig kjent for "huldreplantene" sine. Spesielt har

forekomster av skogranke, sudetlok og russeburkne vært av stor botanisk interesse. Lavfloraen er også spesielt rik i bekkekløftene i deler av Gudbrandsdalen.

I perioden 2007 til 2010 ble det gjennomført undersøkelser av 625 bekkekløfter i 14 fylker på oppdrag for Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet). Disse ble gitt karakter fra 0 (uten registrerte naturverdier) til 6 (nasjonalt verdifulle og svært viktige). Innenfor disse områdene ble kjerneområder/naturtypelokaliteter skilt ut og verdisatt etter en tredelt skala: nasjonal (A), regional (B) og lokal verdi (C). I denne undersøkelsen ble de antatt viktigste bekkekløftene i hvert fylke valgt ut for undersøkelser og antallet varierer fra fylke til fylke. Det kommer klart frem av undersøkelsen at Oppland og Gudbrandsdalen er i særstilling et viktig område for bekkekløfter.

Arter og naturtyper som er knyttet til vassdragsmiljøet skal ivaretas slik at økologiske prosesser opprettholdes og arter kan forekomme i levedyktige bestander. Norsk rødliste for arter 2010 og Norsk rødliste for naturtyper 2011 er en oversikt over arter og naturtyper som er spesielt hensynskrevende. Graden av truethet er vurdert på en sjudelt skala fra regionalt utdødd/forsvunnet (RE), kritisk truet (CR), sterkt truet (EN), sårbar (VU), nær truet (NT), datamangel (DD) til livskraftig (LC). I områder som inneholder arter som er vurdert som hensynskrevende eller som er potensielle leveområder for slike arter må forvaltningen være aktsom. NVE skal vurdere om tiltak i vassdrag vil påvirke arter og naturtyper negativt og om den eventuelle negative påvirkningen er akseptabel gitt samfunnsnyttens av tiltaket.

Terrestrisk miljø

Fossåa sammen med sidedalene Steinåa og Skikju er et sammenhengende bekkekløftsystem som danner en markert nedskåret sidedal til Gudbrandsdalen. Store deler av kløfta er anslagsvis 80-100 m dyp. Den nedre delen er svært trang og stedvis uframkommelig, med loddrette bergvegger langs elva. Mye av kløftessystemet er orientert vest til øst, mens Fossåas øvre del er orientert sørvest til nordøst. Lokaliteten ligger i hovedsak i mellomboreal vegetasjonssone. Øvre del av Fossåa ligger i nordboreal sone.

Fossåa-Steinåa bekkekløftsystem er relativt dypt og trangt i store partier, og har variert eksposisjon. Når det gjelder skogtyper og viktige biologiske elementer i Fossåa er det først og fremst en rik og velutviklet gråor-heggeskogsvegetasjon langs partier av elva og stedvis i rike lisdere (på løsmasser) som må framheves, særlig fra omtrent samløp Skikju-Fossåa og nedover. Når det gjelder biomangfold-verdier knyttet til huldreplanter og epifyttvegetasjon i grovvokst flommarksoskog, er Fossåa-Steinåa blant de rikeste og mest verdifulle bekkekløftsystemene i Gudbrandsdalen. Naturverdiene er samlet sett meget store og lokaliteten vurderes som nasjonalt verdifull – verdi 5 i bekkekløftprosjektet.

Bekkekløftsystemet Fossåa-Steinåa er inndelt i 9 kjerneområder. Fossåa kraftverk vil berøre 4 av disse: en gammel granskog av B-verdi, en bekkekløft av C-verdi, en ravine med gråor-heggeskog av A-verdi og en bekkekløft av B-verdi. Det siste kjerneområdet vil kun bli berørt i de helt øverste delene. De fem kjerneområdene som ikke blir berørt er to bekkekløfter av B-verdi, en bekkekløft av A-verdi, en kalkgranskog av B-verdi og en blandingsskog av C-verdi.

Gammelskog (B-verdi) dekker hele indre deler av Fossåa. Av vedboende sopp finnes vasskjuke, praktbarksopp, granstokkjuke og harekjuke (NT). Gryntjafs (NT), spikeskjegg (NT) og gubbeskjegg (NT) finnes spredt på gran, mens hvithodenål (NT) og dvergullnål finnes ved basis av grove trær. På steinblokker vokser randkvistlav. Karplantefloraen har beitepreg med partier av høystaudeskog. Her finnes blant annet maigull, fjell-lok, tyrihjem, fjellburkne, enghumbleblom og huldregras (NT).

Fossåa ovenfor samløpet med Skikju danner en bekkekløft (C-verdi) som består av en nordvestvendt li på den ene siden av elva og en bratt skråning på nordsiden av elva. Lia dekkes av en fuktig, frodig og

svært rik granskog. Foruten gran inngår gråor sparsomt langs elva, sammen med noen få selje, hegg, rogn. Store deler er høgstaudeskog av den rikeste utformingen, men det er også en del storbregne- og (i øvre deler) småbregneskog. Særlig rikt er det i bratte små sidesøkk, hvor noen preges av hyppige utrasninger. Her finnes stedvis store områder med strutseving i bunnen. Det er lite bergvegger og steinblokker, bortsett fra nederst langs elva, hvor den relativt kalkrike berggrunnen stikker mer fram.

Ved samløpet med Skikju ligger en liskog/ravine (A-verdi) med gråor heggeskog. Skogen her er gjennomgående gammel og grov, med mye kraftig gråor og også noen grove hegg. Det er også en del døde løvtrær, både stående og liggende. Karplantefloraen er rik, med en rekke næringskrevende arter blant annet krattfiol, tysbast, skogsvinerot, storklokke, trollurt, moskusurt, dalfiol (NT) og huldregras (NT). Det ble også funnet sumpaniskjuka (EN), skjellkjuke og olivenfiltlav (NT).

Fylkesmannen i Oppland mener at den omsøkte utbyggingen i Fossåa truer naturtyper av nasjonal verdi og forekomster av truede arter, herunder den sterkt truede arten sumpaniskjuka. De mener dermed at tiltaket er i konflikt både med naturmangfoldlovens forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer (§ 4) og forvaltningsmålet for arter (§ 5). På grunnlag av dette har de fremmet innsigelse til alternativ 1A og 1B, og frarår en utbygging av alternativ 1C og 2. SABIMA, DNT og Naturvernforbundet legger vekt på at bekkekløfts-systemet må sees på som et sammenhengende område hvor de naturfaglige verdiene er knyttet til helheten.

NVE legger vekt på verdien av bekkekløfts-systemet i sin helhet og ikke kun de enkelte naturtyper og arter som er registrert gjennom biomangfoldrapporten som følger søknaden og gjennom bekkekløftprosjektet. Etter NVEs syn er det viktig å skille mellom en bekkekløftlokalitet i bekkekløftprosjektet, og kjerneområder innenfor lokaliteten. Kriteriene i verdisettingen av en bekkekløftlokalitet i bekkekløftprosjektet er mange flere enn i en naturtyperegistrering som er standard i biomangfoldrapporter som følger søknader for små vannkraftverk. Registrering av kjerneområder (naturtyper) innenfor bekkekløftlokaliteten er ikke en oppdeling av lokaliteten i verdi, avgrensingen til lokaliteten strekker seg langt utenfor de registrerte naturtypene. Området i Fossåa må ses på som et dynamisk miljø hvor de høye verdiene også er knyttet til den geomorfologiske utformingen, forekomsten av død ved og skog i forskjellige utviklingsstadier samt dynamikken i vannføring. I OED sine retningslinjer for små vannkraftverk står det at tiltak som kommer i konflikt med naturtyper som Norge har et internasjonalt ansvar for kan ikke påregne å få konsesjon. Siden bekkekløfts-systemet i Fossåa-Steinåa er vurdert til å ha verdi 5 er det blant de rikeste og mest verdifulle bekkekløfts-systemene i Gudbrandsdalen. NVE må derfor ta særskilt hensyn til de store naturverdiene ved sin vurdering. Alle de skisserte alternativene for Fossåa kraftverk vil ligge innenfor området avgrenset som bekkekløfts-systemet i Fossåa-Steinåa. Kun de helt øverste delene av rørgatetraseen og inntaket ligger utenfor det avgrensede verdifulle området. Fossåa er en elv preget av hyppige utrasninger fra raviner og løsmasser i dalsidene, masser som så fraktes nedover i dalen ved høye vannføringer. En utbygging etter omsøkt plan vil føre til en elv med lite vannføringsvariasjoner, noe som vil påvirke massetransporten og dermed vegetasjonen nær vannstrengen både på utbygd strekning og nedstrøms kraftverket. Basert på verdiene funnet i områdene rundt, er det sannsynlig at det forekommer flere sjeldne og truede arter av moser, sopp eller planter i Fossåa enn det som er registrert til nå. Dynamisk miljø med mye utrasninger samt forekomst av død ved gjør at sannsynligheten for høye uoppdagede verdier er til stede. Av kjente funn er sumpaniskjuka fuktighetskrevende og avhengig av flommarksområder og sumpområder. Redusert vannføring ved en eventuell utbygging vil påvirke fuktigheten i kløften. Det må forventes at dette vil skade forekomsten av sumpaniskjuka, med fare for at den forsvinner fra kløften. NVE mener dermed at bekkekløfts-systemets artsmangfold og økologiske prosesser vil bli sterkt negativt påvirket av en fraføring av vann.

Akvatisk miljø og fugl

I øvre del av Fossåa er det registrert hekkelokaliteter for kongeørn. Det er også registrert hekking av fjellvåk i influensområdet. Det er registrert vintererle i sideelven Steinåa, så det er sannsynlig at arten også lever i Fossåa. Det er også sannsynlig at fossekall og strandsnipe lever i vassdraget. Alle de tre sistnevnte artene er elvetilknyttede og benytter elva til fødesøk vil bli påvirket av en eventuell utbygging. Den aktuelle strekningen i Fossåa har en bestand av ørret med muligheter for fiske.

Fylkesmannen i Oppland har uttalt at ved en eventuell utbygging må det tas hensyn til hekkelokalitetene for rovfugl gjennom at det ikke kan utføres tunge anleggsarbeider i sårbar periode under hekking. Oppland fylkeskommune har uttalt at det foreslåtte minstevannføringsslipet er for lavt til å opprettholde ørretbestanden i elva og at det er særlig i de øvre delene hvor det er lite restvannføring at elva har størst verdi for fritidsfiske.

NVE mener hensynet til fugl og fisk ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet, men kan avbøtes gjennom vilkår i en eventuell konsesjon til Fossåa kraftverk.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Fossåa kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5 samt §§ 8-12.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapporten, bekkekløftprosjektet, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldlovens § 8.

I influensområdet til Fossåa kraftverk finnes det en gammel granskog av B-verdi, en bekkekløft av C-verdi, en ravine med gråor-heggeskog av A-verdi og en bekkekløft av B-verdi. Samlet er området vurdert til nasjonalt verdifullt. Gryntjafs (NT), sprikeskjegg (NT), gubbeskjegg (NT), hvithodenål (NT), rimnål (NT), olivenfiltlav (NT), flatragg (NT), randkvistlav, dvergullnål, sumpaniskjuka (EN), harekjuka (NT), huldregras (NT), dalfiol (NT), storklokke, moskusurt, strandsnipe (NT), fjellvåk og kongeørn er registrert i området og det er potensial for å finne flere sjeldne og truede arter. En eventuell utbygging av Fossåa vil etter NVEs mening være i konflikt med forvaltningsmålet for både arter og økosystemet gitt i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

NVE behandler i denne omgang tolv saker i Gudbrandsdalen samlet og mener prinsippet om samlet belastning i naturmangfoldloven § 10 er mest aktuelt å vurdere for naturtypen bekkekløft som forekommer i ni av sakene. Norge har et internasjonalt ansvar for bekkekløfter, og forvaltningen skal være spesielt oppmerksom på den rødlistede naturtypen kontinentale skogsbekkekløfter. NVE mener at naturtypen bekkekløft har spesielt høy viktighet i Gudbrandsdalen. Gjennom bekkekløftprosjektet er det vist at Oppland har spesielt mange bekkekløfter og at disse har høyere verdi og større areal enn hva som finnes i andre fylker. Bare i Gudbrandsdalen er det kartlagt 23 bekkekløfter med høy verdi (verdi 4-6). I dag finnes det kraftverk i flere sideelver til Gudbrandsdalslågen som inneholder og påvirker viktige bekkekløfter, blant annet Mesna, Moksa, Våla, Vinstra og Jorda. I vurderingen av de ni sakene med bekkekløftlokaliteter som nå behandles samtidig av NVE vil vurderingen av samlet belastning etter naturmangfoldloven § 10 og vurderingen av påvirkningen på økosystemets funksjon og naturlige utbredelse etter § 4 være overlappende. I fire av de ni bekkekløftene har NVE vurdert at tiltaket ikke

er i konflikt med hverken økologiske prosesser eller arter og naturtyper sin utbredelse. I fem av sakene vurderer NVE at tiltakene er i konflikt med naturmangfoldloven § 4. Disse fem sakene vil redusere verdien på bekkekløfter av *regional til nasjonal verdi* eller høyere. NVE mener at på grunn av eksisterende høy belastning på naturtypen vil terskelen for å tillate nye småkraftverk som reduserer naturverdiene i bekkekløfter som er vurdert til å ha opp mot nasjonal verdi, være svært høy.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldlovens § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt i vurderingen av Fossåa kraftverk.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Flom, erosjon og skredfare

Deler av den foreslåtte utbyggingsstrekningen i Fossåa er utsatt for snøskred, steinsprang, utglidninger og jordras. Særlig nedre deler av rørgata og kraftstasjonsplassering alternativ 1C og 2 ligger i utsatte områder hvor det er hyppige utrasninger i dalsidene. NVE mener det vil være fare for rørbrudd dersom vannvei bygges som nedgravd rørgate i dette området. NVE mener at ved en eventuell konsesjon til Fossåa kraftverk alternativ 1C eller 2 må det påregnes omfattende sikringstiltak for både rørgate og kraftstasjonen. Erfaringene med lignende prosjekter i bratt eller sidebratt terreng viser at det er anleggsteknisk svært vanskelig å unngå store terrenginngrep. Dette fordi det anleggsteknisk kreves plass og fordi HMS hensyn krever stabile og sikrede skjæringer og at anleggsveier må bygges så brede og solide at de er sikre å bruke. Slike sikringstiltak vil fordyre prosjektet samt at det vil føre til større arealbeslag og landskapsinngrep utover det som er skissert i søknaden.

Landskap/friluftsliv/brukerinteresser

Fossåa har sitt utspring fra sjøen Skjervungen som ligger ved Peer Gynt veggen. Øvre deler av Fossåa renner gjennom Sveiphuslykkja stølsområde før den renner inn i en trangere bekkekløft som er mindre attraktiv for fiske og ferdsel. Stølsområdet er i dag mest brukt som hytteområde og er i bruk både sommer og vinterstid. Det er etablerte skiløyper i området vinterstid, og sommerstid er det turstier i området. Området er preget av gammel fjellbjørkeskog med vierkratt eller lavdekke i bunnen. Det foregår fiske i øvre deler av Fossåa fra et stykke nedstrøms foreslått inntaksdam helt opp til Skjervungen. Produksjonen av fisk i Skjervungen er anslått til 130 kg/år. Den planlagte vannveien vil i dette området gå i buktende sideskrånende terreng. Det må bores en rekke små tunneler gjennom åser og knauser samt at det må fylles ut en rekke forsenkninger i landskapet. Anleggsveien må bygges på sørsiden av vannveien med en rekke stikkveier for å komme til med anleggsmaskiner og boreutstyr.

Oppland fylkeskommune sier i sin høringsuttalelse at området ved den planlagte inntaksdammen er lett tilgjengelig og ligger like ved et par setrer. De mener strekningen forbi setrene og et stykke nedover forbi den planlagte dammen er en attraktiv strekning for fritidsfiske, og at friluftslivet vil bli negativt berørt med en inntaksdam der. Fylkesmannen i Oppland har uttalt at inngrepene i øvre deler av Fossåa vil bli større enn det som er skissert i søknaden.

NVE mener at det samlede inngrepet i øvre deler fra Sveiphuslykkja ned til Hovdlisetra vil være meget stort og føre til en kraftig permanent endring av landskapet gjennom tunnelboring, sprengning og utfylling. NVE mener at de foreslåtte avbøtende tiltakene ikke vil være tilstrekkelig for å redusere landskapsinngrepet til et akseptabelt nivå. NVE mener også at denne delen av prosjektet ligger i et område som er sårbart for inngrep og hvor det vil ta lang tid før det vil skje en reetablering av vegetasjon.

Kulturminner

Det er ikke gjennomført systematiske kulturminneundersøkelser i området. I øvre deler av prosjektområdet finnes det seterbebyggelse med SEFRAK registrerte bygninger. Oppland fylkeskommune opplyser at det ikke er kjent automatisk fredede kulturminner i området, men at potensialet for å finne slike er så høyt at det må gjennomføres en befarings av arealet etter kulturminneloven § 9 for å avklare dette nærmere. De mener også at tiltakets virkning på seterbebyggelsen må vurderes nærmere før de kan uttale seg til søknaden om Fosså kraftverk. På bakgrunn av disse forholdene har Oppland fylkeskommune fremmet innsigelse til Fosså kraftverk.

NVE mener forholdet til kulturminner er uavklart og at det må gjennomføres undersøkelser etter kulturminneloven § 9 før det kan utarbeides detaljplaner for prosjektet dersom det gis konsesjon til Fosså kraftverk.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Fosså kraftverk etter hovedalternativet og med kun slipp av minstevannføring i sommersesongen vil gi 17,2 GWh i et gjennomsnittså. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneiere og generere skatteinntekter. Videre vil Fosså kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Oppsummering

I vedtaket har NVE lagt vekt på virkningene Fosså kraftverk vil ha for både naturmiljø og landskap. NVE mener at en utbygging av Fosså kraftverk vil påvirke et bekkekløftmiljø som har nasjonal verdi. NVE vurderer påvirkningen av bekkekløftmiljøet til å være i strid med naturmangfoldloven § 4 og til å være i strid med Olje og energidepartementets retningslinjer. NVE har også lagt vekt på at Fosså kraftverk vil ha store negative virkninger på landskapet. NVE mener at en utbygging etter omsøkt plan vil medføre store inngrep i et stølsområde og friluftslivområde med sårbart landskap. NVE mener også at det i deler av området er stor fare for skred og ras som tilsier at store arealer må sikres under byggearbeidene. Søker har skissert en del alternative utbyggingsplaner og avbøtende tiltak, men NVE vurderer alle disse alternativene til å ha store negative konsekvenser for landskap og miljø.

NVEs konklusjon

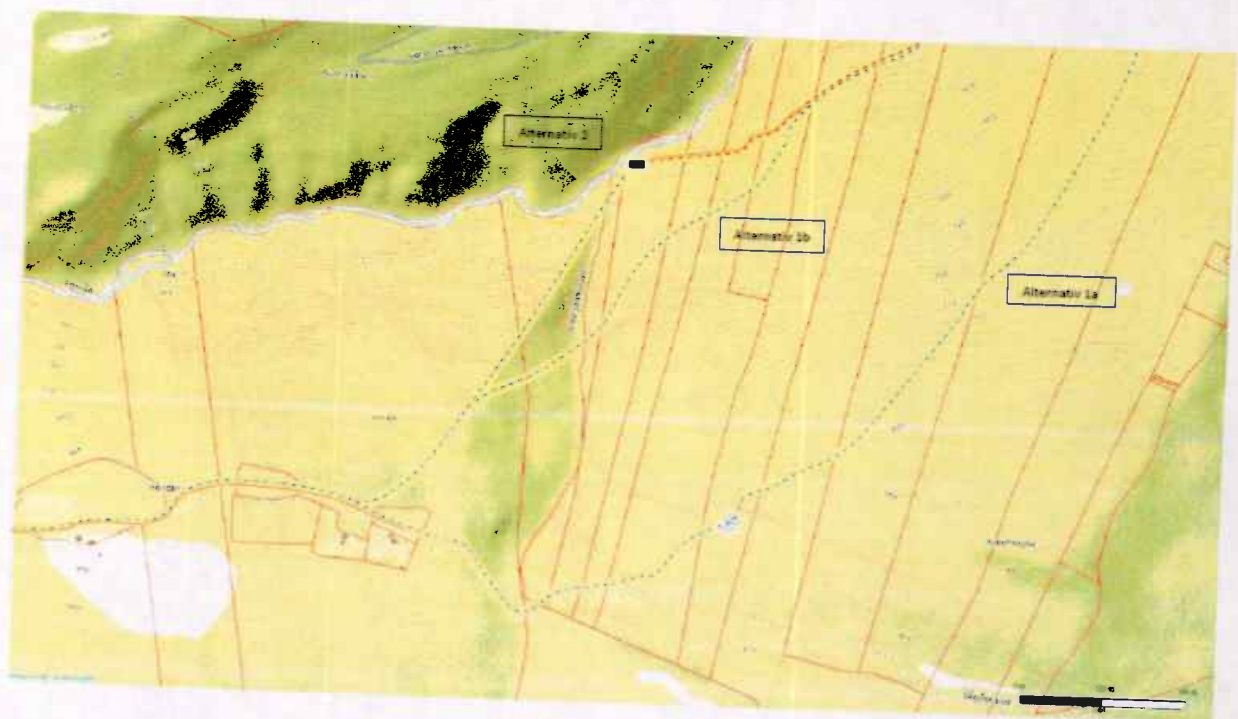
Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Fosså kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.

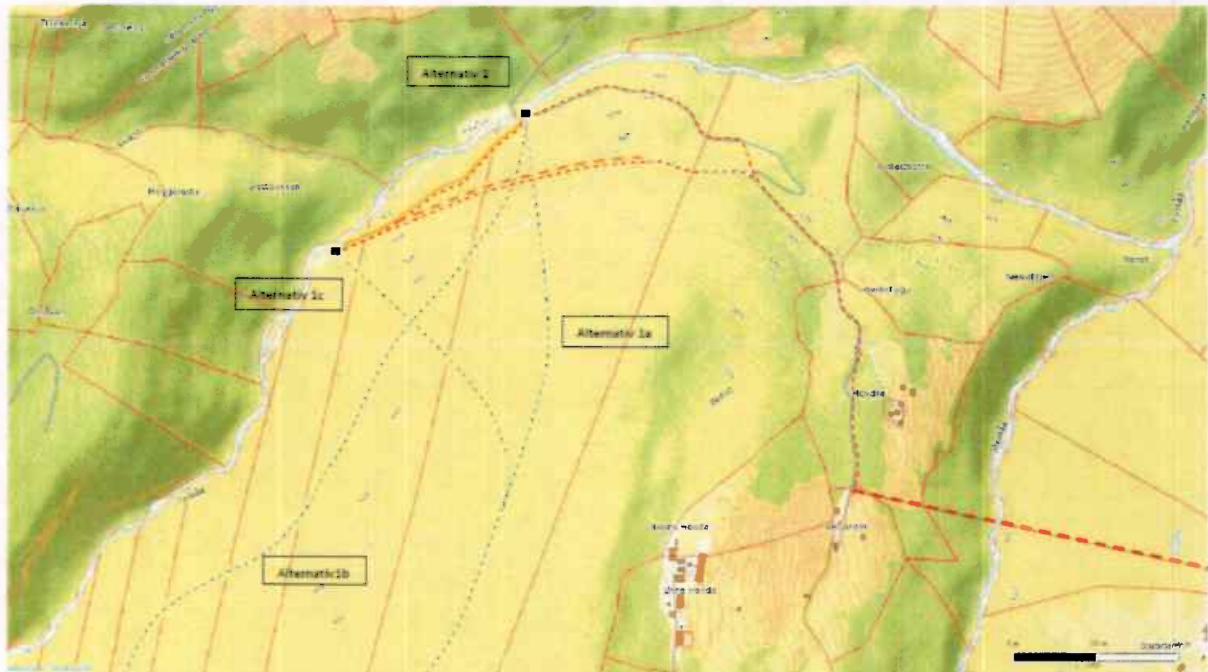
Vedlegg 1: Kart over øvre deler av Fossåa

Vedlegg 2: Kart over midtre deler av Fossåa

Vedlegg 3: Kart over nedre deler av Fossåa

Vedlegg 4: Kart over bekkekløftsystemet Fossåa-Steinåa

